

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Musila a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Jaromíra Jirsy o ústavní stížnosti stěžovatele **J. H.**, zastoupeného JUDr. Zlatavou Codrovou Davidovou, advokátkou, sídlem Přívrat 12, Brno, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015 č. j. 8 Tdo 1047/2015-21, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. listopadu 2014 č. j. 4 To 347/2014-78 a rozsudku Okresního soudu Brno-venkov ze dne 24. září 2014 č. j. 3 T 113/2014-64, za účasti **Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Brně a Okresního soudu Brno-venkov**, jako účastníků řízení, a **Nejvyššího státního zastupitelství, Krajského státního zastupitelství v Brně a Okresního státního zastupitelství Brno-venkov**, jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015 č. j. 8 Tdo 1047/2015-21, usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 11. listopadu 2014 č. j. 4 To 347/2014-78 a rozsudkem Okresního soudu Brno-venkov ze dne 24. září 2014 č. j. 3 T 113/2014-64 byla porušena základní práva a svobody stěžovatele zakotvená v čl. 7 odst. 1, čl. 8 odst. 2, čl. 10 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015 č. j. 8 Tdo 1047/2015-21, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. listopadu 2014 č. j. 4 To 347/2014-78 a rozsudek Okresního soudu Brno-venkov ze dne 24. září 2014 č. j. 3 T 113/2014-64 se ruší.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí obecných soudů, jimiž bylo dle jeho tvrzení porušeno jeho ústavně zaručené právo na zachování lidské důstojnosti ve smyslu čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného spisu Okresního soudu Brno-venkov (dále jen „okresní soud“) sp. zn. 3 T 113/2014 se podává, že v záhlaví uvedeným rozsudkem okresního soudu byl stěžovatel uznán vinným ze spáchání přečinu maření výkonu

úředního rozhodnutí a vykázání podle ustanovení § 337 odst. 1 písm. g) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“). Tohoto přečinu se měl stěžovatel dopustit, stručně řečeno, tak, že dne 26. 5. 2014 ve věznici, kde vykonával trest odnětí svobody, se odmítl podrobit vyšetření moči ke zjištění přítomnosti omamných látek v těle, čímž mařil výkon trestu odnětí svobody v trvání 14 měsíců, uložený mu rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 14. 1. 2013 sp. zn. 91 T 197/2012, a porušil tak základní povinnost odsouzeného upravenou v ustanovení § 28 odst. 2 písm. g) zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu“). Tohoto jednání se dopustil opakovaně, neboť dne 8. 3. 2013 byl u něj proveden kontrolní odběr moči, který prokázal přítomnost psychotropních látek v těle, za což byl kázeňsky potrestán, dále se dne 14. 10. 2013 odmítl podrobit toxikologickému vyšetření, za což byl rovněž kázeňsky potrestán, a dále v blíže neurčené době do 10. 2. 2014 ve věznici vědomě užíval návykovou látku, za což byl rozsudkem okresního soudu ze dne 15. 5. 2014 sp. zn. 3 T 44/2014 odsouzen pro spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle ustanovení § 337 odst. 1 písm. g) trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 4 měsíců. Napadeným rozsudkem okresního soudu byl pak stěžovatel za popsané jednání odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců. K závěru o stěžovatelově vině dospěl soud na základě výpovědi stěžovatele a listinných důkazů, zejména obsahu protokolu o provedení orientačního toxikologického vyšetření moči. Stěžovatelovu obhajobu, že se odebrání moči bránil pouze před zdravotní sestrou z důvodu stydlivosti, okresní soud vyhodnotil jako účelovou. Zdravotní sestra je dle soudu zdravotním personálem a má uvedenou činnost v popisu práce. Z uvedeného protokolu navíc nevyplývá, že by stěžovatel uvedl takto konkrétní důvod odmítnutí odběru přímo při vyšetření. Skutečným důvodem odmítnutí tak bylo dle soudu stěžovatelovo vědomí o možném odhalení přítomnosti návykové látky v těle.

3. Stěžovatel podal proti uvedenému rozsudku odvolání, které napadeným usnesením zamítl Krajský soud v Brně (dále jen „krajský soud“). Ten posoudil stěžovatelovu obhajobu, podle které měl být vystaven nedůstojnému zacházení, když samotnému průběhu vyšetření předcházela prohlídka intimních partií těla, kdy za přítomnosti pracovníka vězeňské služby a zdravotní sestry se měl svléknout donaha, přičemž osobní prohlídku a s následným odběrem moči měla provést zdravotní sestra, což však může provádět pouze lékař [„*Vyšetření intimních částí těla spojené s osobní prohlídkou smí provádět pouze lékař*“ – čl. 54 bod 7 Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům], tak, že uvedl, že odběr moči není osobní prohlídkou, kterou v případě stěžovatele prováděla zdravotní sestra. Zdravotní sestra však má oprávnění k odběru biologického materiálu dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) vyhlášky č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška o činnostech zdravotních pracovníků“), a tento úkon nemusí činit lékař či osoba stejného pohlaví. Proto dle krajského soudu k zásahu do lidské důstojnosti stěžovatele a k porušení jeho lidských práv nedošlo. Pokud by navíc stěžovatel odmítl poskytnout moč z důvodu stydlivosti, byla by taková skutečnost zaznamenána v protokolu. Stěžovateli přitom dle krajského soudu nic nebránilo v tom, aby se při poskytnutí vzorku moči otočil ke zdravotní sestře zády či bokem. K námitce stěžovatele, že mu mělo být uloženo spíše ochranné léčení, aby se své závislosti zbavil, se krajský soud přímo nevyjádřil, pouze uvedl, že nešlo o ojedinělé jednání stěžovatele, které tak dosahuje takového stupně společenské škodlivosti, že je důvodné a zákonné, aby za ně byl postižen podle trestního zákoníku.

4. Stěžovatelovo dovolání odmítl Nejvyšší soud napadeným usnesením, když vyhodnotil stěžovatelovy námitky jako skutkové nebo procesněprávní povahy, jež v dovolacím řízení nelze uplatnit. K námitce porušení Evropských vězeňských pravidel z roku 2006 odkázal Nejvyšší soud na vyjádření nejvyššího státního zástupce. Ten zejména uvedl, že tato pravidla nerozlišují zdravotní služby na intimní a neintimní a nebrání tedy v poskytování zdravotních služeb diplomovanou sestrou.

II. Argumentace stěžovatele

5. Stěžovatel v ústavní stížnosti namítá, že trest uložený mu za odpor podrobit se uvedenému zdravotnickému úkonu je v rozporu s jeho ústavními právy. Odběr moči byl dle stěžovatele proveden způsobem snižujícím jeho lidskou důstojnost, neboť potřebný vzorek měl stěžovatel poskytnout přímo před zdravotní sestrou, aniž by mu byla dána možnost se, jako v minulosti, odebrat do odděleného prostoru, kde by byl pod kontrolou příslušníka vězeňské služby. Takový prostor je přitom v místě vybudován. Stěžovatel by dle svého tvrzení s takovým postupem souhlasil a odběru se za dohledu osoby stejného pohlaví podrobil, jak to ostatně učinil již několikrát v minulosti. Zdravotní sestra navíc po stěžovatelových protestech proti jejím příkazům k odběru moči odmítla stěžovatelem navržený odběr krve. Stěžovatel dále nesouhlasí s tím, že odvolací soud se ve svém rozhodnutí pouze omezil na konstatování, že se jednalo jen o odběr biologického materiálu, nikoliv o osobní prohlídku, aniž by toto své tvrzení jakkoliv podložil relevantním důkazem. Za nepravdivý a důkazně zcela nepodložený považuje stěžovatel závěr odvolacího soudu, dle kterého stěžovatel žádné konkrétní námitky na místě nevzněl, jelikož jinak by o tom byl učiněn záznam v protokolu. Stěžovatel namítá, že osobě, podrobující se odběru moči, není umožněno se k obsahu protokolu jakkoliv vyjádřit, když prostor pro odůvodnění odmítnutí spolupráce zde chybí. I kdyby však taková možnost existovala, není o ní osoba odmítající poskytnout vzorek moči nikým poučena. Ze všech výše uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil.

III. Vyjádření ostatních účastníků

6. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejším účastníkům řízení.

7. Nejvyšší soud ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatel ve své ústavní stížnosti poukazuje stejně jako v předcházejícím řízení před soudy všech stupňů na nestandardní způsob vyšetření moči vystavující jej nedůstojnému zacházení, a na skutečnost, že nebylo žádnými důkazy podloženo ani to, že v protokolu o provedení vyšetření chybí záznam o jeho námitce proti odběru vzorku. Dále pak poukázal na to, že stěžovatel nic nevytýká napadenému usnesení Nejvyššího soudu a odkazuje na své rozhodnutí, ve

kterém se ztotožňuje s vyjádřením Nejvyššího státního zastupitelství. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud navrhl ústavní stížnost zamítnout.

8. Krajský soud se ve svém vyjádření omezil na odkaz na odůvodnění svého usnesení.

9. Okresní soud konstatoval, že stížnost směřuje proti postupu Vězeňské služby České republiky, nikoliv okresního soudu. S těmito argumenty se vypořádal v písemném odůvodnění napadeného rozsudku, na které odkazuje.

10. Nejvyšší státní zastupitelství poznamenalo, že ústavní stížnost je obsahově, a dílem i doslova totožná s textem dovolání stěžovatele. Proto odkázalo na své vyjádření k dovolání ze dne 8. 9. 2015 s tím, že na stanoviscích v tomto vyjádření dále trvá. V tomto vyjádření Nejvyšší státní zastupitelství poukázalo především na skutkovou a procesní povahu stěžovatelem uplatněných námitek. Dále rozebírá, z jakého důvodu nelze odběr moči nahradit odběrem krve. V závěru pak poukazuje na to, že postup vězeňských orgánů nebyl v rozporu s tzv. Evropskými vězeňskými pravidly, která představují doporučení států Rady Evropy.

11. Ústavní soud zaslal tato vyjádření stěžovateli na vědomí a k případné replice. Stěžovatel možnosti k replice nevyužil.

IV.

Procesní předpoklady projednání návrhu

12. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva; ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*). Je třeba zdůraznit, že svou argumentaci předložil stěžovatel (jak též uvádí ve svém vyjádření Nejvyšší soud – viz sub 7) k posouzení ve všech instancích soudního řízení, které bylo proti němu vedeno.

13. Ačkoli stěžovatel *petitem* své ústavní stížnosti nenapadl výslovně rozhodnutí Nejvyššího soudu, jež v jeho věci bylo též vydáno, nevyvozoval odtud Ústavní soud mu nepříznivé důsledky vzhledem k tomu, že dovolací soud nerozhodl věcně. I když tedy stěžovatel v *petitu* ústavní stížnosti výslovně nežádá též zrušení posledního rozhodnutí ve věci učiněného, vycházel Ústavní soud z odůvodnění ústavní stížnosti, z něhož lze dovodit, že i toho rozhodnutí považuje za protiústavní. Nejvyšší soud akceptoval jako ústavně přípustné usnesení odvolacího soudu, přičemž právě toto rozhodnutí stěžovatel v ústavní stížnosti výslovně v *petitu* napadá. Ústavní soud proto podrobil přezkumu i rozhodnutí Nejvyššího soudu, neboť z hlediska posouzení přípustnosti dovolání je třeba uvést, že všechny procesní prostředky k ochraně práv a svobod stěžovatele byly vyčerpány [srov. stanovisko Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014 sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 (ST 38/72 SbNU 599), všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>]. Situaci, kdy by Ústavní soud rozhodoval pouze o rozhodnutí odvolacího soudu, aniž by se předmětem jeho rozhodování a případné kasace stalo

i rozhodnutí o dovolání, kterým byla věc (kvazi)meritorně posouzena, tedy připustit nelze, a to především s ohledem na princip právní jistoty (podrobně viz např. usnesení ze dne 7. 7. 2016 sp. zn. II. ÚS 2128/15 nebo náleze ze dne 29. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 3749/13 a v něm uvedená obsáhlá judikatura Ústavního soudu). Opačným postupem by se Ústavní soud mohl dopustit nepřipustného odpírání spravedlnosti, jak např. v minulosti konstatoval Evropský soud pro lidská práva ve věci *Bulena proti České republice* ze dne 20. 4. 2004 č. 57567/00.

14. K případné námitce ve vyjádření okresního soudu (sub 9), že stížnost směřuje spíše proti postupu Vězeňské služby České republiky, nikoliv okresního soudu, je třeba uvést, že předmětem řízení je tvrzený zásah do základních práv a svobod stěžovatele způsobený nikoliv tímto správním orgánem, nýbrž obecnými soudy v rámci trestního řízení, kde byla tato věcná námitka zcela pominuta. Proto byla ústavní stížnost shledána přípustnou i v tomto ohledu.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

15. Po zvážení všech výše uvedených skutečností a seznámení se s vyžádaným soudním spisem dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

16. Stěžovatel zpochybňuje jak právní, tak skutkové závěry napadených rozhodnutí. Ústavní soud nejprve zhodnotil ústavní přípustnost právní argumentace obsažené v napadených rozhodnutích obecných soudů.

V.a)

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti z hlediska právní argumentace obecných soudů

17. Předmětem řízení je především otázka mezi pro ukládání povinností vězňům za účelem protidrogové prevence, a to z hlediska zachování intimní sféry jejich soukromí a lidské důstojnosti, jejichž ochrany se může jejich nositel domáhat podle čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 Listiny, což jsou ustanovení ústavního pořádku, kterých se stěžovatel dovolává. Na jejich uplatnění se nevztahuje požadavek čl. 41 odst. 1 Listiny, jde proto o ústavně zaručené pozice jedince, které jsou dány přímo Listinou, na jejímž základě lze přímo požadovat jejich zachování, aniž by bylo nutné provedení zákonem; naopak je povinností veřejné moci vytvářet podmínky pro jejich zachování a respektovat je přímo podle čl. 1 Listiny (důstojnost člověka obecně jako objektivní hodnota), když jinak jejich extenze může být omezena pouze za podmínek čl. 4 odst. 2 Listiny s přihlédnutím k dalším požadavkům na zásah do těchto pozic, jak je vymezují další ustanovení čl. 4 Listiny. Rozdíl mezi ochranou soukromí a lidské důstojnosti spočívá pouze v tom, že v prvním případě je to nositel tohoto práva, kdo si určuje, kam až „vstup“ do svého soukromí umožní (nebo je sám odkryje), zatímco lidská důstojnost jako jeden z pilířů ústavního zakotvení základních práv a svobod v Listině současně představuje objektivní hodnotu, kterou je třeba vždy takový zásah poměřovat (autonomie vůle jedince jí může být omezena – nezadatelnost a nezcizitelnost).

18. Odběr moči za účelem testování jejího složení naplňuje veřejný zájem na potírání užívání návykových látek, které je osobám ve výkonu trestu odnětí svobody zakázáno [srov. ustanovení § 28 odst. 3 písm. b) zákona o výkonu trestu]. Za účelem kontroly plnění této povinnosti jsou vězni povinni podrobit se opatřením, která jsou nezbytná k potlačení výroby, držení nebo zneužívání návykových látek a jedů ve věznici [viz ustanovení § 28 odst. 1 písm. g) zákona o výkonu trestu], mezi něž řadí orgány činné v trestním řízení i odběr moči. Je tak splněna podmínka čl. 2 odst. 3 Listiny, podle které nikdo nesmí být nucen činit to, co mu zákon neukládá. Ústavní soud proto uložení povinnosti odevzdat vzorek moči za účelem kontroly dodržování pravidel výkonu trestu odnětí svobody považuje za ústavně konformní, jestliže zde existuje důvodné podezření, že osoba ve výkonu trestu mohla návykovou (omamnou či psychotropní) látku užít či užívat. Vzhledem k tomu, že nejde o závažný zásah do lidského organismu, nýbrž o každodenní přirozený fyziologický proces (vyprazdňování), není třeba na jeho nařízení a provedení klást takové požadavky jako na odběr jiného biologického materiálu, stejně jako na možnost preventivních kontrol.

19. V posuzované věci však tento obecný závěr o ústavnosti této právní úpravy, směřující k potírání užívání a zneužívání návykových látek osobami ve výkonu trestu odnětí svobody, stěžovatel přímo nerozporuje. Ústavní soud proto rovněž nepovažuje ukládání takové povinnosti v obecné rovině za ústavně nepřijatelné [z hlediska porušení zásady zákazu sebeobviňování lze pro stručnost odkázat na závěry týkající se obdobné problematiky ve stanovisku pléna ze dne 30. 11. 2010 sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10 (ST 30/59 SbNU 595; 439/2010 Sb.)], podle kterých na úkony dle § 114 trestního řádu, spočívající v sejmutí pachové stopy, odebrání vzorku vlasů a bukálního stěru, jejichž cílem je získání objektivně existujících důkazů pro forenzní vyšetření a které nevyžadují aktivní jednání obviněného či podezřelého, ale toliko strpění jejich provedení, nelze pohlížet jako na úkony, jimiž by byl obviněný či podezřelý donucován k ústavně nepřijatelnému sebeobviňování. K zajištění součinnosti obviněného či podezřelého při opatřování těchto důkazů tak Ústavní soud připustil užití zákonných donucovacích prostředků a uvedl, že jde o tzv. neinvazivní metody odběru biologického materiálu, které jsou naprosto bezbolestné a nejsou spojeny s nebezpečím pro zdraví osoby, která se jim podrobuje. Všechny úkony si může provést osoba sama podle pokynů policisty, může je provést též policista nebo odborný zdravotnický pracovník. Úkony jsou po technické stránce detailně popsány v interních policejních předpisech, jsou zcela bezpečné, trvající několik málo minut, a spojeny jen s nepatrným zásahem do fyzické integrity, nijak nezatěžují osobu ani po psychické stránce (srov. body 24 a 25 odůvodnění tohoto stanoviska).

20. Odběr moči je ovšem v tomto směru jiné povahy (moč se nedá ani sejmout ani ustříhnout, a ani vymočení do odběrné nádoby se nedá srovnat s odběrem krve, tkáně či jiného biologického materiálu), protože za normálních okolností součinnost obviněného či podezřelého vyžaduje, a zdravotní personál vzorek bez jeho součinnosti získat obvykle (za nasazení jiných metod jako např. jednorázová katetrizace) nemůže. Ani to však stěžovatel nerozporuje, i když tento aspekt nebyl v napadených rozhodnutích zohledněn, neboť je rozdíl v požadavcích na to být svědkem poskytnutí vzorku moči (se kterým stěžovatel souhlasil) a bezprostředním provedením jeho testu, který již provádí zdravotnický pracovník. V tomto směru jdou úvahy o tom, zda to má být lékař nebo jen zdravotní sestra, mimo vlastní problém řešený v nynější věci.

21. Sporným se mezi stěžovatelem a soudy stala oprávněnost takového odběru za přímého dohledu zdravotní sestry jako osoby opačného pohlaví. K tomu okresní soud pouze stručně poznamenal, že zdravotní sestra je zdravotní personál, který má uvedenou činnost v popisu práce. Krajský soud pak poukázal na to, že daný úkon nebyl osobní prohlídkou, nýbrž odběrem biologického materiálu, k němuž je zdravotní sestra oprávněna dle ustanovení § 4 odst. 3 písm. c) vyhlášky o činnostech zdravotních pracovníků. Proto tento úkon nemusí, z hlediska zachování stěžovatelovy důstojnosti, provádět lékař či osoba stejného pohlaví. Takové právní argumentaci Ústavní soud nemohl přisvědčit.

22. Z čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 Listiny vyplývá, že každý se může domáhat ochrany proti postupu orgánů veřejné moci, který zasahuje do soukromí a důstojnosti jedince. Na jejich zachování je třeba klást důraz zvláště u skupin osob, které jsou ve své obraně proti neústavnímu postupu určitým způsobem znevýhodněné (tzv. zranitelné), jako je to např. u omezení osobní svobody. Ústavní příkaz proporcionality omezení těchto práv (čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 1 a čl. 4 odst. 4 Listiny) pak brání státu v takových zásazích, které nejsou opřeny o legitimní důvod a právní titul (zákon, rozsudek, apod.). Tato povinnost šetrného omezování práv (objektivní aspekt), a to zvláště těch souvisejících s intimní sférou lidské osobnosti a fyzické integrity, vyplývá pro orgány veřejné moci bez ohledu na to, co by stanovily tzv. podústavní právní předpisy (*lex inferior*), není-li jimi šetřeno právo na soukromí ve spojení s respektováním (zachováním) důstojnosti a soukromí, jak to vyžaduje čl. 4 odst. 1 Listiny pro případ podzákonných předpisů, nebo zákonných podmínek pro omezení podle čl. 4 odst. 2 Listiny. Není tedy rozhodné, zda ústavně konformní postup, zachovávající optimální rozsah ochrany těchto práv odpovídající dané situaci, nařizuje zákon nebo na jeho základě vydaný podzákonný předpis, nejsou-li právě uvedené ústavní kautely respektovány.

23. Dle Ústavního soudu tak nemůže sám o sobě obstát argument, že k provádění odběru tkáně (biologického materiálu) je dle vyhlášky o činnostech zdravotních pracovníků příslušná rovněž zdravotní sestra, neboť vydáním podzákonného právního předpisu nemůže dojít ke snížení standardu ochrany základních práv a svobod, protože by to odporovalo kautelám čl. 4 odst. 1 Listiny („...jen při zachování základních práv a svobod“), nehledě na to, že v posuzované věci o žádný „odběr tkáně“ nešlo. Tato vyhláška nemá dle Ústavního soudu povahu standardu práv či povinností pacientů. Obsahuje jen obecnou klauzuli o povinnosti dodržovat právní předpisy a standardy poskytování zdravotní péče [srov. ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) vyhlášky o činnostech zdravotních pracovníků]. Konkrétně to znamená, že z odborné kompetence zdravotní sestry provést odběr moči, či přesněji vyjádřeno, dohlédnout na poskytnutí jejího vzorku (viz sub 18), tak nelze bez dalšího dovozovat reflexní povinnost někoho se takovému úkonu podrobit. Ta musí vyplývat ze zákona (blíže sub 18, 24). Zde je třeba poukázat i na zmocňovací ustanovení § 90 odst. 2 písm. e) zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ve znění zákona č. 105/2011 Sb., podle kterého ministerstvo vyhláškou stanoví „činnosti zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků“. Z toho nelze bez dalšího dovodit povinnost někoho se takové činnosti bez zákonného podkladu (čl. 2 odst. 3 Listiny *in fine*) podrobit.

24. Tento zákonný podklad je proto v případě výkonu trestu odnětí svobody stanoven až zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, který jako základní zásadu v § 2 odst. 1 stanoví výkon takového trestu způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného, přičemž podle požadavků čl. 4 odst. 2 v § 27 odst. 2 uvádí (v podstatě z povahy věci plynoucí) omezení práv a svobod uvedených v čl. 7 odst. 1, čl. 13, 14 a čl. 26 odst. 1 Listiny. Povinnosti odsouzených jsou stanoveny jejich výčtem v § 28 zákona o výkonu trestu. Podle § 28 odst. 2 písm. g) zákona o výkonu trestu je odsouzený povinen podrobit se opatřením, která jsou nezbytná k potlačení výroby, držení nebo zneužívání návykových látek a jedů ve věznicích. Ať již ale jde o výslovné nebo z povahy věci (výkon trestu odnětí svobody) plynoucí omezení základních práv a svobod, musí být respektován princip proporcionality zásahu a jeho požadavků na účelnost, vhodnost a přiměřenost (uměřenost) nezbytného zásahu.

25. Pro samotný odběr vzorku moči není v právním řádu České republiky výslovně stanovena podmínka přítomnosti či provádění dozoru osobou stejného pohlaví, navíc se zdravotnickým vzděláním. Nejde o osobní prohlídku, byť ta někdy odběru vzorku moči v některých zařízeních z důvodu konkrétního podezření a ochrany před manipulací může předcházet – v takové situaci platí pravidla osobní prohlídky v podmínkách věznice podle § 28 odst. 2 písm. a) zákona o výkonu trestu a § 11 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážích České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Vězeňské službě“). Právní řád i na jiných místech uznává oprávněný zájem na provádění určitých úkonů, zasahujících do intimní sféry dotčených osob, osobou stejného pohlaví (srov. např. § 248 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů). Stanovení takové podmínky není ničím výjimečným ani v prostředí výkonu trestu odnětí svobody. V tomto směru lze například zmínit úpravu v § 11 odst. 2 zákona o Vězeňské službě, anebo ustanovení § 4 odst. 1 a § 26 odst. 5 vyhlášky č. 345/1999, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Smysl popisované ochrany, poskytované zejména při intenzivních osobních prohlídkách, nespočívá dle Ústavního soudu pouze v ochraně před potenciálně nelibými doteky ze strany osoby opačného pohlaví. Za ponižující a nepřiměřeně narušující soukromí a důstojnost prohlížené osoby může být považováno i důkladné prohlížení (zrakem) zcela obnažených intimních částí těla, zvláště nemůže-li se mu osoba žádným způsobem vyhnout. Takové pojetí respektu k pocitům studu v rámci ochrany soukromí a lidské důstojnosti nevybočuje navíc nijak extrémně ani z obecných morálních pravidel této společnosti ani v 21. století. Ústavní soud tedy považuje takový případný požadavek za oprávněný. Z hlediska ústavních práv tedy jde o jejich relevantní součást, jejíž ochrana je tak třeba věnovat přiměřenou pozornost. Ani vězněné osoby neztrácí právo na soukromí zcela. I v jejich postavení se uplatní ústavní zásady ochrany základních práv a svobod, stejně jako mezinárodní závazky České republiky, konkrétně dodržování čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod při osobních prohlídkách, jak je vyložil Evropský soud pro lidská práva zejména v rozsudcích ze dne 12. 1. 2007 ve věci stížnosti č. 70204/01 *Frérot v. France*, popř. ze dne 20. 1. 2011 ve věci stížnosti č. 51246/08 *El Shennawy proti Francii*, ze dne 24. 7. 2001 ve věci stížnosti č. 44558/98 *Valašinas proti Litvě* (přítomnost dozorkyně při prohlídce muže jako forma ponižení), anebo při dodržování určitých standardů pro zachování soukromí na vězeňské toaletě (srov. rozsudek ze dne 15. 12. 2015 ve věci *Szafrański proti Polsku*, stížnost č. 17249/12).

26. V posuzované věci však nešlo o samotnou osobní prohlídku a způsob jejího provedení, nýbrž pouze o trestní postižení stěžovatele za to, že odmítal poskytnout

vzorek moči za shora popsanych podmínek (sub 2, 3 a 5). V takovém případě bylo třeba posoudit jeho námitky z hlediska toho, zda následné odsouzení nebylo výsledkem postupu, ve kterém byl porušen nejen zákon, nýbrž i jeho ústavně zaručená práva a svobody v řetězci, na jehož konci byl stěžovatel odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců.

27. Obecné soudy mají povinnost poskytnout výše uvedenému právu ochranu a při jeho střetu s legitimním veřejným zájmem na protidrogové prevenci a represii najít optimální rozsah ochrany obou z těchto zájmů [srov. např. náleze ze dne 12. 10. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (N 46/2 SbNU 57; 214/1994 Sb.)]. Jako obecně přijímaná metoda ke splnění této povinnosti slouží obvykle provedení tzv. testu proporcionality [srov. např. náleze ze dne 2. 4. 2013 sp. zn. Pl. ÚS 6/13 (N 49/69 SbNU 31; 112/2013 Sb.)]. V projednávané věci soudy stěžovatelu právu nepřiznaly žádnou relevantní váhu (účelovost), když dovodily, že k činnostem zdravotnických pracovníků patří i odběr moči, z čehož dovodily i povinnost se mu podrobit, i když stěžovatel pouze požadoval, aby byla respektována jeho důstojnost při poskytnutí vzorku moči.

28. To platí i pro dovolací řízení, pro nějž Ústavní soud zvláště vyžaduje zachování ústavní konformity, kdy je Nejvyšší soud povinen posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva dovolatele, co je vždy způsobilým dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. Proto neobstojí tedy ani námitka nedostatku kompetence dovolacího soudu zabývat se dovoláními podanými z jiných důvodů, než jsou důvody vyplývající z Nejvyšším soudem aplikovaného výkladu trestního řádu (viz sub 7 a 10), neboť závaznými kompetenčními normami jsou i pro Nejvyšší soud čl. 4, 90 a čl. 95 odst. 1 Ústavy, zavazující soudní moc k ochraně základních práv. Protože ani Nejvyšší soud, ačkoli k tomu byl zavázán již shora zmíněným stanoviskem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 38/14 (zejména jeho body 14, 18), se tímto aspektem posuzované věci náležitě nezabýval, provedl test proporcionality Ústavní soud. Bylo totiž rovněž třeba (kromě zákonného podkladu pro zásah do základních práv a svobod stěžovatele – k tomu viz zejména sub 18) posoudit, zda ve světle této metody obstojí závěr soudů o stěžovatelově povinnosti strpět uvedené vyšetření prováděné způsobem, proti kterému stěžovatel protestoval. Dospěl přitom k závěru, že nikoliv.

29. Prvním krokem tohoto testu (mimo obecných požadavků na ústavní přípustnost prostředku) je hodnocení kritéria vhodnosti omezení ústavního práva, tedy otázka, zda posuzovaným omezením bylo vůbec možné dosáhnout sledovaného legitimního cíle. Jak již částečně vyplývá z výše uvedeného, je testování odebíraných vzorků moči ústavně konformním postupem při protidrogové prevenci. S ohledem na jeho smysl je nezbytné, aby tato procedura probíhala za dohledu jiné osoby, která tak má možnost ověřit původ odebíraného vzorku, a dále zaručit, že s ním nebylo manipulováno v rozporu s požadavky pro takový odběr. K tomu je třeba dozor třetí osoby, odmítá-li vyšetřovaný z nějakého důvodu přítomnost a kontroly osoby opačného pohlaví, jako v posuzované věci.

30. Dozor (přítomnost) zdravotní sestry nad průběhem této procedury uvedený účel bezpochyby naplňuje, není však k jeho dosažení nezbytný, takže uvedené omezení dle Ústavního soudu selhává u posouzení podmínky potřebnosti či účelnosti (ve vazbě na legitimní cíl či účel zásahu). Tu je nutno interpretovat tak, že potřebným je jedině takový zásah základních práv, který nelze nahradit prostředkem, jež by při vynaložení

srovnatelného úsilí dosahoval zvoleného legitimního cíle se stejnou účinností a který by zároveň byl šetrnějším k dotčenému základnímu právu (srov. např. bod 9 usnesení ze dne 29. 4. 2014 sp. zn. III. ÚS 1430/14). Ze zjištěných poznatků není zřejmý důvod, pro který by dozor při poskytování vzorku moči musela vykonávat osoba s odborným zdravotnickým vzděláním (ať již sestra či lékař), popř. osoba opačného pohlaví, jako tomu bylo přes námitky stěžovatele v posuzované věci. V žádném případě to nelze vyvrátit paušálním tvrzením o účelovosti takové argumentace, protože možnost dovolávání se základních práv a svobod patří k výslovně zakotveným podstatným náležitostem demokratického právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy, kterými jsou orgány činné v trestním řízení vázány (i bez vznesení námítky jejich porušování).

31. Podle tvrzení stěžovatele, soudy nijak nevyvráceného, tento dozor v minulosti vykonávali dozorcí (muži). Jeden z nich, jak vyplývá z vyžádaného soudního spisu, rovněž před samotným odběrem moči provedl stěžovatelu osobní prohlídku (srov. str. 3 usnesení odvolacího soudu). S největší pravděpodobností se pak jedná o osobu, která byla přítomna i odběru moči a na protokolu o tomto úkonu je uvedena jako svědek (č. 1. 7). Všechny provedené důkazy tak nasvědčují tomu, že v danou chvíli byla jako možný dozor při poskytování moči přítomna další osoba, splňující podmínky na optimálnější zachování soukromí a důstojnosti stěžovatele. Soudy však tuto skutečnost nezohlednily a stěžovateli vytkly nepodrobení se výzvě k poskytnutí moči, a to s poznámkou, že mu nic nebránilo otočit se ke zdravotní sestře zády či bokem, čímž však paradoxně smysl jejího dozoru mizí tím spíše. Navíc se jedná o tvrzení důkazně zcela nepodložené (viz níže k porušení principu *in dubio pro reo*).

32. Pro srovnání Ústavní soud poukazuje na pravidla poskytování vzorku moči u vrcholových sportovců. Světová antidopingová agentura (WADA) ve své směrnici o odběru vzorku moči (dostupné na <https://www.wada-ama.org/en/resources/world-anti-doping-program/guidelines-urine-sample-collection>) výslovně stanovuje podmínku dostatečného soukromí a kontrolora stejného pohlaví, který však musí sledovat poskytování vzorku přímým, nenarušeným pohledem (*unobstructed view*). Stejně tak pravidla (metodika) vězeňské služby pro odběr moči (rozuměj poskytnutí aktuálního vzorku moči), jak byla uvedena v záznamu z výsledku setření veřejného ochránce práv ze dne 2. 7. 2013 sp. zn. 1208/2013/VOP/MS, takový požadavek neobsahují, když pouze požadují přímou kontrolu (přítomnost) svědka.

33. Tomu odpovídá rovněž formulář Protokolu o provedení orientačního toxikologického vyšetření moče (viz č. 1. 7 vyžádaného soudního spisu), který vyžaduje přítomnost 1) svědka a 2) pracovníka provádějícího test. Kdo má provádět „odběr“ Protokol přirozeně nestanoví, neboť tento byl, je a bude záležitostí vyšetřované osoby. V posuzované věci je v předmětném Protokolu pouze uvedeno „Odmítl dát moč“, aniž je uvedeno proč, zda byl stěžovatel poučen o možné obraně (viz případnou poznámku okresního soudu sub 9). Stěžovatel však tvrdí, že odběr moči odmítl proto, že jej prováděla paní staršího věku a on se před ní styděl obnažit (svléknout donaha) a ukázat přirození. Je Rom a je vychován v jiné kultuře, která mu v tom brání, doma se nesvlékne ani před svou družkou. Toto tvrzení opakuje od zahájení jeho trestního stíhání (srov. č. 1. 25 trestního spisu, obdobně str. 3 rozsudku krajského soudu), aniž tomu orgány činné v trestním řízení věnovaly náležitou pozornost, neboť vycházely z toho, že se „mohl otočit“ (viz sub 3) a že odběr moči je součástí činnosti zdravotnických pracovníků (aniž se přihlíží k jejich pohlaví a pocitům vyšetřovaného). V ústavní stížnosti dále namítá, že mu nebyla dána možnost poskytnout vzorek

v odděleném prostoru za případné kontroly přítomného příslušníka vězeňské služby, tak jako to probíhalo v předchozích případech, kdy mu byl vzorek odebrán (kdy jej poskytoval). K tomu jsou v odděleném prostoru vytvořeny podle něj potřebné podmínky, tj. před pisoárem je umístěno zrcadlo, takže je kontrola možná i za těchto podmínek.

34. Námitka stěžovatele, že nabídl místo toho odběr krve (opět nezaznamenáno), byla podle tvrzení stěžovatele v ústavní stížnosti rovněž při pokusu o odběr moči dne 26. 5. 2014 odmítnuta. Zde je ovšem třeba poznamenat, že z hlediska hodnocení proporcionality zásahu do základních práv a svobod (zde jeho vhodnosti) forma testem moči obстоjí, neboť lépe a prokazatelněji napomáhá dosažení účelu ochrany před používáním návykových látek (jde o přirozený proces, nikoli invazivní zásah (též sub 18), navíc jsou sledované látky v moči přítomny po značně delší dobu než v krvi).

35. Lze tedy uzavřít, že v posuzovaném případě šlo o situaci (nešlo např. o neodkladný a neopakovatelný úkon, nehrozilo jiné nebezpečí), kdy dozor při poskytování aktuálního vzorku moči – na rozdíl od jejího bezprostředního testování – nevyžadoval zdravotnické odborné vzdělání, ve věznici existoval prostor, jehož účelem bylo zachování soukromí při intimních zdravotních úkonech a při poskytování vzorku mohla být přítomna osoba stejného pohlaví, která navíc předtím prováděla osobní prohlídku testované osoby. Proto neobstojí z hlediska ústavnosti jiný postup, než vyhovění požadavku vyšetřované osoby na vyšší úroveň zachování jinak z povahy věci omezeného soukromí v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody. Postupy orgánů veřejné moci, které se s takovým požadavkem náležitým způsobem nevypořádají, představují porušení práv zakotvených v čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 1 Listiny.

36. Důstojnost člověka je v čl. 1 Listiny (spolu se svobodou a rovností) zakotvena v obecné rovině jako objektivní hodnota, na které je Listina, vymezující základy právního postavení jedince, založena. Proto musí být vždy východiskem pro uplatňování veřejné moci bez ohledu na to, zda se proti tomu její nositel (fyzická osoba) nějak vymezí, brání či klade odpor. Povinnost státu respektovat tuto hodnotu při vymezení a naplňování kompetencí jeho orgánů je přímo vyjádřena v čl. 1 odst. 1 Ústavy (stát je založený na úctě k právům a svobodám) a současně jsou tím objektivně vymezeny hranice jednání orgánů veřejné moci i tam, kde to není výslovně uvedeno (např. oproti čl. 7 odst. 2 Listiny, kde je naopak obsažen výslovný zákaz jejího porušování). Stejně tak čl. 1 Listiny, zdůrazňující objektivní nezadatelnost a nezcizitelnost základních práv a svobod, lze chápat i jako omezení samotného nositele základních práv a svobod, a právní řád mu proto může stanovit hranice, které by neměl jako svobodná rozumem a důstojností nadaná lidská bytost překračovat (srov. např. § 16, 19, 2898 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník). V čl. 10 odst. 1 Listiny je naopak lidská důstojnost (spolu se souvisejícími hodnotami osobní cti, dobré pověsti a jména) zakotvena i jako subjektivní právo domáhat se jejího respektování vůči orgánům veřejné moci „stanoveným postupem“ podle čl. 36 odst. 1 Listiny i tím, že toto právo uplatní formou svého sebeurčení. V tomto druhém aspektu, kdy se právo na respektování lidské důstojnosti váže v nyní posuzované věci na intimní soukromí stěžovatele, je pak věcí sebeurčení jedince, aby se před zásahy do svého soukromí (ve vazbě na důstojnost) vůči orgánům veřejné moci mohl bránit. Aniž by Ústavní soud vstupoval na pole různých teorií o možnosti či nemožnosti (obecně nebo *ad hoc* podle povahy základního práva a svobody) zřeknutí se uvedených základních práv a svobod testovanou osobou, konstatuje, že jde o takový druh možného narušení soukromí a

důstojnosti, jehož intenzitu pocítuje každá konkrétní osoba v rámci svého sebeurčení rozhodovat sám o sobě (kam spadá rozhodování o identitě, individualitě, integritě, společenské roli, autonomii atd.) zcela subjektivně, resp. vůbec (dokonce může při obnažení údu pocítovat vzrušení v případě nějaké sexuální úchytky). Je tedy především věcí jejího rozhodnutí, aby se proti jí nelibému postupu, zasahujícího tu nejintimnější sféru jejího života, sama ohradila. Rovněž tak není důvod, aby se tato skutečnost nepromítla např. v oblasti hodnocení zákonnosti opatřených důkazů. Uznaly-li soudy stěžovatele vinným ze spáchání trestného činu na základě postupu, nerespektujícího výše uvedené závěry, porušily tím i zákonem zaručený (srov. § 2 odst. 1 trestního řádu) způsob stíhání podle čl. 8 odst. 2 Listiny.

V.b)

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti z hlediska skutkových závěrů obecných soudů

37. Z hlediska principů řádně vedeného trestního řízení neobstojí ani skutkové závěry obecných soudů. Okresní soud podle protokolu z hlavního líčení (č. l. 58 až 63) jako důkaz provedl pouze výslech stěžovatele a listinné důkazy, které jsou součástí spisu. Jde zejména o protokol o provedení orientačního toxikologického vyšetření (č. l. 7), obsahující pouhou poznámku „odmítl dát moč“ a podepsaný zdravotní sestrou, stěžovatelem a svědkem (příslušník vězeňské služby - muž), dále úřední záznam o kontrole požití alkoholických nápojů nebo jiné návykové látky (č. l. 8), vypracovaný pracovníkem vězeňské služby, dále několik listinných důkazů (rozhodnutí, rozsudek, vyšetřovací dokumenty) o stěžovatelových předešlých drogových deliktech a protokoly o stěžovatelových výpovědích (č. l. 23 až 28). Toto dokazování krajský soud nijak nedoplnil (č. l. 74 a 75) a na stěžovatelovu argumentaci z hlediska ústavně zaručených práv a svobod nijak nereagoval. Na základě provedených důkazů pak okresní soud i krajský soud vyhodnotily stěžovatelovu obhajobu jako účelovou. Jediným, a to nepřímým důkazem tohoto závěru je stěžovatelův podpis na protokolu o vyšetření, v němž není uvedený důvod nespolupráce tak, jak jej nyní stěžovatel uplatňuje, což zřejmě dle soudu svědčí o nevěrohodnosti této obhajoby. Dle krajského soudu by stěžovatelův stud před zdravotní sestrou byl zaznamenán v uvedeném protokolu. Stěžovateli pak dle téhož soudu nic nebránilo se k sestře otočit bokem či zády a její výzvě k poskytnutí vzorku tak vyhovět (str. 3 usnesení odvolacího soudu).

38. Takové hodnocení důkazů a závěry z něj učiněné však z hlediska ústavní konformity (viz sub 36) neobstojí. Uvedený protokol lze sice dle Ústavního soudu použít jako důkaz při hodnocení věrohodnosti stěžovatelova současného stanoviska. Tento důkaz je však svou povahou toliko nepřímý, a tudíž nemůže sám tvořit celou konstrukci usvědčujících důkazů. Nepřímých důkazů musí být vždy více, aby vytvářely tzv. ucelený řetězec známých skutečností (srov. např. body 42 a násl. nálezu ze dne 22. 3. 2016 sp. zn. IV. ÚS 1098/15). Závěry, které soudy z obsahu tohoto protokolu dovozují, pak považuje Ústavní soud za svévolné. Především existují pochybnosti, nakolik se konkrétní námitky, které odsouzení proti průběhu vyšetřování mají, skutečně do tohoto druhu protokolu zaznamenávají. Tiskopis obsahuje pouze kolonku „komentář“, kterou pravděpodobně vyplňuje zdravotní pracovník. Neobsahuje žádné poučení a není ani zřejmé, jaký význam má podpis vyšetřovaného (navíc celý dokument neobsahuje žádný konkrétní časový údaj ohledně dne vyhotovení či podepsání). Při

konzistentnosti stěžovatelovy obhajoby po celou dobu trestního řízení (srov. č. I. 25) měla obžaloba (a následně soudy) tyto sporné skutečnosti objasnit, jako např. provedením důkazu výsledkem přítomného svědka a zdravotní sestry, která protokol vyhotovila. O věrohodnosti stěžovatelovy obhajoby by mnohé napověděl i způsob provádění všech předchozích vyšetření. Nic pak nebránilo provedení alespoň tak nenáročných úkonů jako je vyžádání písemných stanovisek (věznice, konkrétních dozorců či zdravotního personálu) ohledně objasnění běžné praxe vypracovávání uvedeného druhu protokolů a průběhů odevzdávání vzorků moči. Dokonce i v správním řízení o stěžovatelově předchozím kázeňském přestupku podle zákona o výkonu trestu si rozhodující orgán opatřil písemný záznam (byť velice stručný) o výpovědi zdravotní sestry provádějící tehdy vyšetření (č. I. 20). Soudy v projednávané věci pak ani nepoukázaly na jakékoliv rozpory ve stěžovatelových výpovědích či rysy nevěrohodnosti ve stěžovatelově slovním projevu před soudem. Spokojily se pouze s existencí podepsaného protokolu, z něž dovozovaly, že stěžovatel žádné námitky proti průběhu vyšetření nevnesl. Jak je patrné z výše uvedeného, zůstal však tento závěr zcela důkazně nepodložen. Soudy rovněž nijak nepřihlédly ke skutečnosti, že v minulosti se stěžovatel k drogovým deliktům, které jsou ve spise zmíněny, vždy doznal (srov. č. I. 11, 15 a 17).

39. Zde Ústavní soud zdůrazňuje (i přes zdánlivě banální pozadí případu), že trestním řádem stanovená povinnost orgánů činných v trestním řízení zjistit správně a v dostatečném rozsahu skutkový stav věci je jednou ze základních podmínek zákonného rozhodnutí, zejména pak v případě rozhodování o osobní svobodě stěžovatele, a je jedním z měřítek „stanoveného postupu“ řízení podle čl. 36 odst. 1 Listiny. S přihlédnutím ke všem uvedeným skutečnostem nutno rovněž konstatovat, že soudy popsáním hodnocením důkazů porušily ústavní zásadu *in dubio pro reo*. Nadto lze poukázat na nepřipustnost závěru okresního soudu, který z odmítnutí spolupráce při vyšetření dovozuje navíc stěžovatelovo užívání návykových látek i v uvedený den. Takový závěr, vytykající stěžovateli fakticky spáchání dalšího trestného činu nad rámec obžaloby, je bez důkazní opory nejen nepřipustnou svévolí při hodnocení důkazů, nýbrž rovněž porušením principu presumpce nevinny podle čl. 40 odst. 2 Listiny.

VI. Závěr

40. Ústavní soud uzavírá, že napadenými rozhodnutími došlo k porušení ve výroku uvedených stěžovatelových ústavních práv a svobod, a to jak v nich uplatněnými právními závěry, tak postupem při dokazování. Ústavní soud nijak nepředjímá výsledek celého znovuotevřeného trestního řízení. S ohledem na jím trvale zastávanou zásadu minimalizace zásahů do budoucího rozhodování jiných orgánů veřejné moci též Ústavní soud nezaujímá stanovisko ani k účelnosti takto ukládaných trestních sankcí a jejich přínosu k nápravě osob závislých na požívání omamných látek, popř. opatřením proti jejich pronikání do míst výkonu trestu odnětí svobody.

41. Současně ve věci rozhodující senát Ústavního soudu zdůrazňuje, že si je vědom podmínek, ve kterých se takové kontroly provádějí, a zejména pak významu a nutnosti preventivních opatření a zásahů pracovníků vězeňské služby vzhledem k tomu, jaké

nebezpečí je s požíváním omamných a psychotropních látek ve vězeňském prostředí spojeno.

42. Nicméně ze shora uvedených důvodů Ústavnímu soudu nezbylo, než aby mimo ústní jednání vyhověl ústavní stížnosti podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil rozhodnutí vyjmenovaná ve výroku tohoto nálezu.

43. Ústavní soud tak rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 9. října 2018

Jan Musil
předseda senátu